

Микола ЮХИМЧУК,

orcid.org/0000-0002-4948-8794

*аспірант кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) kolya.yuhymchuk@gmail.com*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МУЗЕЙНИХ ЗІБРАНЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ (1991–2021 РР.)

У статті розглядається проблема популяризації музейних зібрань у Волинській області впродовж трьох перших десятиліть незалежності України (1991–2021 рр.).

Метою статті є дослідження практики реалізації різних методів популяризації музейних колекцій, від традиційних, до новітніх та оригінальних. В центрі уваги знаходиться діяльність музейних працівників, спрямована на публічну презентацію найцікавіших музейних збірок.

На основі вивчених матеріалів, виділено кілька основних способів презентувати на широкий загал музейні колекції. Зокрема, каталогізація, путівники та інша друкована продукція, різнопланові екскурсії з елементами гри, квести, майстер-класи, інтернет-ресурси (віртуальні екскурсії, 3D-моделі).

У статті узагальнено інформацію з організації таких видів презентації музейних колекцій, наведені практичні приклади реалізації кожного методу на основі конкретних видань та проєктів, що реалізовувались волинськими музеями впродовж досліджуваного періоду.

Значна увага приділена новітнім формам популяризації музейних колекцій, а саме квестам, майстер-класам, музейним квізам, а також презентації музеїв у мережі інтернет на власних сторінках.

Окремо розглянуто використання новітніх технологій, а саме музейних сайтів та сторінок у соціальних мережах. Оглянуто наявні в музейному просторі Волині 3D-тури, онлайн виставки, 3D-моделі. Також досліджено оцифрування музейних фондів, як форму презентації музейних колекцій.

Зроблено висновки, що впродовж періоду, який аналізується у статті відбулось зміщення акцентів у питанні презентації музейних колекцій та їх популяризації. Нині друковану продукцію замінюють соціальні мережі, музейні сайти. Найефективнішим способом злучити глядача у музей – різні незвичайні активності, які передбачають взаємодію глядача з експозицією та музейними предметами.

Ключові слова: музейні зібрання, популяризація, Волинська область, музейна комунікація.

Mykola YUKHYMCHUK,

orcid.org/0000-0002-4948-8794

*Graduate student at the Department of Museum Studies, Monument Studies
and Information and Analytical Activities
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) kolya.yuhymchuk@gmail.com*

PROMOTION OF MUSEUM COLLECTIONS OF THE VOLYN REGION (1991–2021)

The article deals with the problem of popularization of museum collections in the Volyn region during the first three decades of Ukraine's independence (1991-2021).

The purpose of the article is to research the practice of implementing various methods of popularizing museum collections, from traditional to new and original ones. The focus is on the activities of museum workers aimed at public presentation of the most interesting museum collections.

Based on the materials studied, several main ways to present museum collections to the general public have been identified. In particular, cataloging, guidebooks and other printed materials, various excursions with game elements, quests, master classes, and online resources (virtual tours, 3D models).

The article summarizes information on the organization of such types of presentation of museum collections, provides practical examples of the implementation of each method based on specific publications and projects implemented by Volyn museums during the study period.

Considerable attention is focused on the newest forms of popularizing museum collections, such as quests, master classes, museum quests, and presentations of museums on the Internet on their own pages.

The use of the latest technologies, namely museum websites and social media pages, is also considered. The author reviews 3D tours, online exhibitions, and 3D models available in the museum space of Volyn. The digitization of museum collections as a form of presentation of museum collections is also studied.

It is concluded that during the period analyzed in the article there was a shift in emphasis in the presentation of museum collections and their popularization. Today, printed materials are being replaced by social media and museum

websites. The most effective way to bring the viewer to the museum is through various unusual activities that involve the viewer's interaction with the exposition and museum objects.

Key words: *museum gatherings, popularization, Volyn region, museum communication.*

Постановка проблеми. Із здобуттям Україною незалежності, перед вітчизняними музейними закладами постала необхідність кардинальної зміни філософії та політики їх діяльності. Із установ, що відігравали пропагандистську функцію, вони поступово трансформувалися на заклади культури, які виконують важливі соціокультурні завдання. Тому останніх 30 років вітчизняні музеї перебувають на шляху своєї перебудови. Зміна акцентів у фондовій, науковій, експозиційній та виставковій діяльності супроводжується розв'язанням завдання розширення чисельності різновікової музейної аудиторії. Саме популяризаторська діяльність музеїв відіграє у даній роботі визначальну роль. За останні десятиріччя у названій сфері музеями накопичений значний досвід. Це стосується як вітчизняного музейництва загалом, так й діяльності музеїв окремих регіонів. Аналіз діяльності музеїв щодо популяризації зібрань дозволить виокремити результативні практики, напрацювати перспективи подальшого розвитку музейних установ, що актуалізує тему наукового дослідження.

Аналіз досліджень. Проблеми новітніх практик презентації та популяризації збірок українських музеїв стали об'єктом наукових досліджень в останні десятиріччя. Тема висвітлюється як в загальній музеєзнавчій літературі, наприклад, посібник Салати О. (Слата, 2015), так і в окремих тематичних публікаціях В. Банаха (Банах, 2016). Окремі складові такої діяльності розкривають у своїх роботах Бекетова В. (Бекетова, 2015) та інші. На регіональному рівні традиційні та новітні форми роботи з музейною аудиторією, потенційними відвідувачами, орієнтовані на популяризацію діяльності музеїв Волинської області, характеризуються у роботах В. Надольської (Надольська, 2014, 2016, 2017, 2020, 2021). З точки зору упровадження новітніх технологій музейної комунікації вони піднімаються у розвідках Андреевої А. (Андреева, 2021), Зозулі А. та Волосюк Р. (Зозуля, Волосюк, 2021). Попри значну кількість публікацій з даної тематики, існує потреба у комплексному аналізі проблеми на основі джерел та узагальнення історіографічних матеріалів.

Основу джерельної бази становлять звіти Волинського краєзнавчого музею, зведені відомості про діяльність комунальних музеїв Волинської області за 1991–2021 рр, які містять інфор-

мацію про види, форми і методи популяризації музейних колекцій. Важливу групу джерел склали музеографічні видання музеїв області досліджуваного періоду. Також для написання статті опрацьовано матеріали музейних сайтів та офіційних сторінок музеїв у соціальних мережах.

Метою статті є вивчення практичної діяльності музеїв Волинської області, спрямованої на популяризацію культурної спадщини, аналіз традиційних та новітніх форм і методів актуалізації музейних колекцій.

Виклад основного матеріалу. Поширення інформації про музейні збірки – основне завдання музеографії (Слата, 2015), тобто корпусу видань про музеї, що характеризують усі чи один з напрямів діяльності музею або музей як ціле (Надольська, 2022: 14). Видання каталогів, путівників та проспектів із рекламою музейних послуг та презентацією найцінніших музейних предметів є традиційною формою музейного маркетингу.

Цілі видання каталогів є широкими та багатогранними. Музеографічна робота обумовлена наявністю в музеях великої кількості предметів та неможливістю їх цілісного представлення відвідувачам в експозиції та виставках; науковими дослідженнями співробітників музеїв; розширенням доступу до музейних колекцій, що зберігаються у фондах, якнайширшого кола зацікавлених дослідників (Бекетова, 2015). Однак, коли йдеться про каталог як презентаційне видання, то його першочергова ціль – продемонструвати привабливість музейних збірок з метою залучення відвідувачів.

У 2007 р. головним музейним осередком Волинської області Волинським краєзнавчим музеєм (далі – ВКМ) було започатковано видання серії «Колекції Волинського краєзнавчого музею». Перший каталог був присвячений порцеляні (Порцеляна із збірки, 2007) і вмістив близько 300 одиниць зберігання, що потрапили до фондів музею переважно у 1930–1940-х рр. Найпомітнішим із серії є каталог «Традиційні жіночі сорочки Волині та західного Полісся кінця XIX–XX ст.». Це велике презентабельне видання, до якого увійшло 370 зразків, деякі з яких у фондах музею знаходяться з 1929 р. – року заснування Волинського краєзнавчого музею і стали основою формування його колекції. Автори каталогу Л. Мірошничено-Гусак та О. Хомова уклали його за хронологічним принципом, репрезентувавши вишиті сорочки всіх районів Волинської області

(Традиційні жіночі сорочки, 2013). Каталог писанки другої половини ХХ–початку ХХІ ст. із збірки Волинського краєзнавчого музею вийшов у 2014 р. (Писанка другої половини, 2014).

Спільно із співробітниками Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки – одного із відділів ВКМ – підготовлено (Меморіальні речі, 2013). Випуск каталогу, що вийшов друком у 2020 р., умістив картини видатного волинського митця Адроника Лазарчука – українського художника, педагога та культурного діяча родом з Ковельщини, автора картин у побутовому жанрі, пейзажів та портретів (Митець землі Волинської, 2020).

У межах названої видавничої серії вийшло чимало, а саме 15 каталогів різного обсягу та наповнення. Основна мета їх друку – популяризація музейних колекцій Волинського краєзнавчого музею, його відділів та філій.

Низку каталогів створено за міжнародної підтримки. Серед них – «Ніл Хасевич. Графіка» та репринтне видання «Книжкові знаки. Ніл Хасевич. 1939», де репрезентовані твори різного жанру художника УПА, які зберігаються у фондах Волинського краєзнавчого музею. Проект був реалізований у 1992 р. спільно із Люблінським музеєм-меморіалом Майданек (Республіка Польща) (ДАВО. Р. 2083. Оп. 1. Спр. 465. Арк. 5).

Упродовж досліджуваного періоду чимало каталогів у зв'язку з відсутністю фінансування публікувались у наукових збірниках музейних та краєзнавчих конференцій. Так укладений науковою співробітницею музею Волинської ікони Л. Карпюк каталог ікон Волинської школи іконопису XVI–XVIII ст. (Карпюк, 1995: 35), увійшов до збірника міжнародної наукової конференції «Волинська ікона. Історія та сучасність» м. Луцьк, 2018 р. Завідуюча Музею Волинської ікони Т. Єлісеєва опублікувала каталог царських врат (Єлісеєва, 1995: 48). Такі каталоги не є презентаційними виданнями, не розраховані на широке коло зацікавлених читачів, а зорієнтовані на вузьке коло фахівців. Вони не містять зображень предметів, а лише їх назви із вказаними розмірами, інвентарними номерами та іншими характеристиками.

Окрім каталогів музеї Волинської області підготували у досліджуваній період й низку путівників та буклетів. У 2006 р. директоркою музею В. Комзюк підготовлено путівник-буклет «Літературно-меморіальний музей садиба Лесі Українки в Колодяжному» (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2006 р. С. 23). Роком пізніше вийшов каталог «Садиба Косачів у Колодяжному» та «Літературно-меморіальний музей Лесі Українки

у селі Колодяжне» у співавторстві Н. Пушкар та Н. Комзюк (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2007 р. С. 26). Такі видання призначалися широкому колу відвідувачів.

У 2007 р. вийшов путівник та буклет, присвячені родині Липинських і їх садибі у с. Затурці – «В'ячеслав Липинський та Волинь» (автор В. Кушнір), «Садиба родини Липинських в Затурцях» (Н. Гатальська) (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2007 р. С. 12). Хоча садиба Липинських у Затурцях буде перетворена в музей у 2011 р., підготовка до його створення та популяризації зібрання розпочалась заздалегідь.

Велике презентаційне видання вийшло у світ 2019 р. Це путівник-проспект «Волинський краєзнавчий музей і його відділи-музеї у Луцьку» (автор – заступниця директора Волинського краєзнавчого музею Є. І. Ковальчук). Видання презентує усі музеї, що входять до підпорядкування ВКМ а саме Музей волинської ікони, Художній музей у Луцьку, Музей історії Луцького братства, та найбільш цінні музейні предмети, які вони експонують, зокрема, речі з Олики, живопис, археологічні матеріали (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2019 р. С. 7).

Розповідаючи про музейні установи обласного центру, співробітники ВКМ долучилися до видання буклетів про історію та туристичні переваги Луцька і Волині. У 2006 р. видано путівник «Луцьк. Історія – Культура – Туризм.» (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2006 р. С. 12), (автори: А. Силюк, Є. Ковальчук, Т. Єлісеєва та Т. Левицька). У 2007 р. Т. Єлісеєва та Т. Вигоднік підготували путівник «Ласкаво просимо до Луцька» (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2007 р. С. 5).

Тривалий час друквані видання були найважливішою формою популяризації музейних колекцій, залучення до музеїв нових відвідувачів. Однак зміни запитів відвідувачів, функцій музеїв у ХХІ ст., зростання ролі інформаційних технологій зумовили активне використання закладами новітніх форм презентації музейних збірок. Деякі з них інтерактивні, передбачають перебування глядача у музеї, його безпосередню взаємодію з предметами. До них відносяться майстер-класи, квести та інші інноваційні практики.

Все більшої популярності в останні десятиліття набирає гейміфікація – практика культури співучасті. Працівники музеїв Волинської області застосовують у своїй роботі ігрові екскурсії. Названі технології виступають способом об'єднання інтерактивного середовища та музейного предмета, дозволяють розкрити потенціал

експозиції, зробити її більш зрозумілою (Андреєва, 2021: 24).

Під час інтерактивних майстер-класів різновікова музейна аудиторія занурюється у певний історичний період, набуває навичок давніх способів видобутку вогню, виготовлення первісних знарядь праці, вивчає давню орнаментику писанок та вишитих рушників з колекції музеїв (Банах, 2016: 13). Тому майстер-класи стали одними з найбільш популярних серед відвідувачів музеїв Волинської області. Писанкарство, гончарство, ляльки-мотанки – далеко не весь перелік об'єктів, з яких відбуваються інтерактивні заняття у музеях.

Майстер-класи підвищують соціальне значення музеїв, залучають нову аудиторію, особливо дітей. Дуже активно такий вид діяльності використовується Рокинівським музеєм історії сільського господарства з огляду на його профіль. Зокрема, на базі музею організуються такі майстер-класи: «Лялька-мотанка», «Українська іграшка», «Ужиткові гончарні вироби», «Гончарне ремесло» (Надольська, 2017: 406), майстер-класи з історичного фехтування та козацького бойового мистецтва (Андрейчук, Вернидубов, Панасюк, 2021: 51). У 2007 р. Художній музей м. Луцька організував майстер-клас за участі вихованців школи народного малярства Василя Парашіна (Архів ВКМ. Звіт про роботу ВКМ за 2007 р. С. 22). Варто зауважити, що тематика майстер-класів зазвичай визначається профілем та типом музею.

Особливої уваги заслуговує інтерактивна екскурсія «ACTIVITY», розроблена працівниками відділу давньої та новітньої історії Волині Волинського краєзнавчого музею. Під час цієї екскурсії учасники безпосередньо контактують з експонатами. Зокрема, під час квесту виконують завдання із пошуку експонатів після прослуханої екскурсії, описують картини з експозиції іншим відвідувачам, які за описом мають їх намалювати. Завершується екскурсія квізом із запитаннями про музей (Зозуля, Волосяк, 2021: 33–35). Така екскурсія викликала значне зацікавлення серед учнів та здобувачів освіти.

Важливою платформою популяризації музейних збірань в останні десятиліття стала мережа Інтернет. Частина музеїв Волинської області мають свої окремі сайти, деякі лише сторінки на сайтах установ, структурними підрозділами яких вони є, абсолютна більшість репрезентована у соціальних мережах.

Станом на 2021 р. свої повноцінні сайти мають лише три волинські музеї: Волинський краєзнавчий музей, Володимирський історичний музей та

приватний Музей сучасного українського мистецтва Корсаків. Сайти містять різноматичну інформацію, яка в першу чергу спрямована на рекламу музейних послуг. Частина матеріалів покликана популяризувати музейні колекції. На сайті ВКМ, що діяв до 2023 р., була вкладка «Віртуальний музей», яка презентувала онлайн виставку «Панство на дозвіллі», онлайн тур Відділом природи, виставку відреставрованих пергаментів «Радзивілівська Олика і не тільки». Більш широке представлення музейних збірань на сайті було викликано в першу чергу пандемією Ковід-19, яка обмежила відвідування музею. Виставка «Радзивілівська Олика і не тільки», наприклад, була влаштована таким чином, що глядач міг спробувати прочитати текст пергаментів, що викликало зацікавлення й дослідників. Разом з тим, публікація онлайн виставок, що є тимчасовими, дозволяє необмежено оглядати їх, збільшує кількість потенційних відвідувачів залів музею. На жаль, з низки технічних причин сайт vkm.org.ua припинив своє функціонування.

У рамках проекту історичного порталу Україна Incognita у 2011 р. розроблено віртуальний тур Музеєм Волинської ікони. Онлайн можна відвідати Меморіальний музей В'ячеслава Липинського у с. Затурці (Подорожквати музеєм, 2011).

Сайт Володимирського історичного музею містить лише інформацію для відвідувачів. Однак дуже часто відвідувачів у вкладці «Новини» інформують про нові надходження до музейних фондів (Володимир-Волинський).

Ще однією формою презентації музейних предметів та зацікавлення ними віртуальних відвідувачів є 3Д моделі експонатів. Спроби створення таких моделей були започатковані у 2020–2021 рр. і впродовж цього часу було створено кілька таких моделей: «Любатрас», «Лунниця», «Леді белл» та ін. (Волинський краєзнавчий). Названі презентації отримали значний резонанс у соціальних мережах та місцевих виданнях (У Луцьку створили, 2020). 3Д моделі є новою формою для музейного простору області і дуже вдало демонструють музейні збірки, формуючи бажання порівняти побачене у мережі предмети з оригіналами.

Волинські музеї використовують практику популяризації своїх збірок через соціальні мережі, головним чином Фейсбук. Перш за все це реклама музейних заходів. Проте деякі музеї практикують публікації дописів про особливо цікаві музейні предмети. Так публікація 6 лютого 2020 р. на facebook сторінці Волинського краєзнавчого музею дозволила уточнити атрибуцію

фото «Весільне фото Марії Биковської та Петра Беляєва» (Фото, 1903), виявилось, що насправді це фото Францішека-Сілезія Потоцького та Марії-Малгожати Радзивілл, зроблене в Олиці 1903 р. (Лобко, 2022: 247).

Дописи про музейні предмети приурочують також передачі їх до музею або реставрації. Прикладом активної роботи у мережі facebook є Нововолинський історичний музей. Співробітники музею постійно публікують дописи не лише про музейні події та заходи, а й про нові надходження та реставрацію. Такі матеріали супроводжуються яскравими фото музейних предметів (Нововолинський). Публікації про музейні предмети пов'язані і з пам'ятними датами та відомими особами.

Також у музеях області започатковано практику оцифрування музейних колекцій з подальшою публікацією їх у вільному доступі, що є дієвою формою популяризації об'єктів культурної спадщини. У 2021 р. здійснювались лише перші кроки у цій справі. Найуспішнішим у реалізації оцифрування у Волинській області є Ківерцівський краєзнавчий музей (Ківерцівський краєзнавчий музей. Сторінка у Facebook), який публікує оцифровані предмети збірки на міжнародній платформі "Museum Digital" (Ківерцівський краєзнавчий музей. Museum-digital).

Висновки. Отже, музеями Волинської області використовуються різні форми та інструменти презентації музейних колекцій. Упродовж 1991–2021 рр. використовувалися як традиційні видання – каталоги, путівники, буклети, так і новітні інтерактивні форми роботи з відвідувачами, сайти, соціальні мережі.

Упродовж досліджуваного періоду відбулось зміщення акцентів із традиційних форм презентації до використання новітніх форм, базованих на використанні мережі Інтернет, новітніх технологій. Друкована продукція мало випускається нині і через брак фінансування музеїв органами державної влади, яким вони підпорядковуються.

Найбільший вплив на аудиторію справляють інтерактивні форми роботи з відвідувачами. Подальшої реалізації вимагають проекти зі створення та презентації онлайн-виставок, 3-Д моделей музейних предметів. Поступ у вказаному напрямі можливий за умови наявності відповідних фахівців, коштів для співпраці із спеціалізованими компаніями. Важливим і перспективним завданням музеїв є оцифрування фондів із подальшою публікацією музейних предметів у вільному доступі. Поєднання усіх проаналізованих форм і методів роботи дозволить музеям Волинської області значно розширити різновікову аудиторію відвідувачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейчук Т., Вернидубов О., Панасюк В. Робота музеїв у територіальних громадах Волинської області в умовах пандемії Ковід-19 (на підставі звітів за 2020 р.). Волинський музейний вісник. Наук. збірн. 2021. Випуск 11. С. 46–53.
2. Андреева А. Застосування ігрових технологій в музейному просторі (на прикладі Волинського краєзнавчого музею). Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції м. Львів 30–31 липня 2021 р.. Львів. Львівський науковий форум. 2021, 66 с. С. 23–25.
3. Архів Волинського краєзнавчого музею. Звіт про роботу Волинського краєзнавчого музею за 2007 р.
4. Архів Волинського краєзнавчого музею. Звіт про роботу Волинського краєзнавчого музею за 2019 р.
5. Архів Волинського краєзнавчого музею. Звіт про роботу Волинського краєзнавчого музею за 2006 р.
6. Банах В. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. Historical and cultural studies. Во. 3. № 1. 2016. С. 1–5.
7. Бекетова В. Каталогізація музейного зібрання: проблеми та практика. Дніпропетровський національний історичний музей. Офіційний сайт. URL: https://www.museum.dp.ua/uk/article_2015_11/ Дата звернення: 13.03.2024.
8. Волинський краєзнавчий музей. Офіційний сайт. URL: https://volynmuseum.com/online_museum/3d_models Дата звернення: 13.03.2024.
9. Володимир-Волинський історичний музей. Офіційний сайт. URL: <http://volodymyrmuseum.com/news> Дата звернення: 13.03.2024.
10. ДАВО (Державний архів Волинської області). Р. 2083. Оп. 1. Спр. 465. Арк. 5. Звіт про роботу Волинського краєзнавчого музею за 1992 р.
11. Єлісеєва Т. Каталог царських врат кін. XVI – поч. XVII ст. Волинська ікона питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Тези та матеріали II Міжнародної наукової конференції. Луцьк. Ініціал. 1995. С. 48–56.
12. Зозуля А., Волосюк Р. Інтерактивна екскурсія "ACTIVITY". Волинський музейний вісник. Наук. збірн. 2021. Випуск 11. С. 33–35.
13. Карпюк Л. Каталог ікон Волинської школи іконопису XV–XVIII ст. із збірки Волинського краєзнавчого музею. Волинська ікона питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Тези та матеріали II Міжнародної наукової конференції. Луцьк. Ініціал. 1995. 56 с. С. 35–47.
14. Ківерцівський краєзнавчий музей. Сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100089797117004> Дата звернення: 13.03.2024.

15. Ківерцівський краєзнавчий музей. Museum-digital. URL: <https://ua.museum-digital.org/institution/32> Дата звернення: 13.03.2024.
16. Лобко О. «Як одружувались, так одружувались». Гостина на весіллі в Олиці (Шлюб Францішека-Сілезія Потоцького то Марії-Малгожати Радзивіл). Олика в європейській історії: відтворення історико-архітектурної спадщини. Луцьк. ПП «Волинська друкарня». 2022. 270 с. С. 246–252.
17. Меморіальні речі Лесі Українки та родини Косачів зі збірки Колодяжненського літературно-меморіального музею Лесі Українки. Серія «Колекції Волинського краєзнавчого музею». Науково-популярне видання. ТОВ «Ковельська міська друкарня». 2013. Випуск 7. 16 с.
18. Митець землі Волинської. Каталог творів живопису і графіки А. Лазарчука (1870–1934 рр.) з фондів Волинського краєзнавчого музею. Автор вступної статті та укладач каталогу Т. Левицька. Серія: «Колекції Волинського краєзнавчого музею». Луцьк. Медіа. 2020. Випуск. 15. 36 с.
19. Надольська В. Історія музейної справи: теорія, події, персоналії. Навч. посіб. Луцьк. ФОП Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф». 2022. 21 с.
20. Надольська В. Новітні комунікаційні практики у діяльності музеїв Волині. Садиба Франка: науковий збірник заповідника Нагуевичі. Дрогобич. Посвіт. 2021. Кн. II. С. 450–457.
21. Надольська В. Популяризація діяльності музеїв Волині: традиції та новації. Науковий вісник Національного музею історії України. 2017. Випуск 2. С. 402–408.
22. Надольська В. Представлення музейної інформації відвідувачам: традиції та інновації музеїв Волині. Волинський музейний вісник: Наук. зб. Луцьк. 2016. Вип. 8. С. 62–66.
23. Надольська В. Робота з відвідувачами у музеях Волинської області: традиції та новації. Волинський музейний вісник: Наук. зб. Луцьк. 2014. Вип. 6. С. 53–58.
24. Надольська В. Робота музеїв Волині з інтернет-аудиторією: форми музейної комунікації. Волинський музейний вісник: Наук. зб. Луцьк, 2020. Вип. 10. С. 115–121.
25. Нововолинський міський історичний музей. Сторінка у Facebook. URL: <https://www.facebook.com/novovolynsk.museum> Дата звернення: 13.03.2024.
26. Писанки другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Збірка Волинського краєзнавчого музею: каталог. «Колекції Волинського краєзнавчого музею». Луцьк. Терези. 2014. Вип. 11. 80 с.
27. Подорожувати Музеєм Волинської ікони можна on-line URL:<https://www.volynpost.com/news/532-podorozhuvaty-muzeiem-volynskoi-ikony-mozhna-on-line> Дата звернення: 13.03.2024.
28. Порцеляна із збірки Волинського краєзнавчого музею. Серія «Колекції Волинського краєзнавчого музею». Науково-популярне видання. Луцьк. Медіа. 2007. Випуск I. 16 с.
29. Салата О. Основи музеєзнавства: Навчально-методичний посібник. Вінниця. ТОВ «Нілан-ЛТД». 2015. 146 с.
30. Традиційні жіночі сорочки Волині та Західного Полісся кінця ХІХ–ХХ століття. Збірка Волинського краєзнавчого музею. Каталог. Луцьк. Волинські старожитності. 2013. 87 с.
31. У луцьку створили 3-Д модель князя Любарта. Таблоїд Волинь. URL: <https://volyn.tabloyid.com/zhittia/u-lutsku-stvorili3d-model-kniazia-liubarta> Дата звернення: 13.03.2024.
32. Фото. Шлюб Францішека-Сілезія Потоцького то Марії-Малгожати Радзивіл. 1903 р. Волинський краєзнавчий музей. Книги, документи, фото – 19745.

REFERENCES

1. Andreichuk T., Vernydubov O., Panasiuk V. (2021). Robotu muzeiv u terytorialnykh hromadakh Volynskoi oblasti v umovakh pandemii Kovid-19 (na pidstavi zvitiv za 2020 r.). [The work of museums in the territorial communities of the Volyn region in the context of the Covid-19 pandemic (based on 2020 reports)]. Volynskiy muzeinyi visnyk. Nauk. zbirn. Vypusk 11. S. 46–53. [in Ukrainian].
2. Andrieieva A. (2021) Zastosuvannia ihrovykh tekhnolohii v muzeinomu prostori (na prykladi Volynskoho kraieznavchoho muzeiu). [The use of game technologies in the museum space (on the example of the Volyn Museum of Local Lore)]. Praktychni ta teoretychni pytannia rozvytku nauky ta osvity: materialy III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii m. Lviv 30-31 lypnia 2021 r.. Lviv. Lvivskiy naukovyi forum. S. 23–25. [in Ukrainian].
3. Arkhiv Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. Zvit pro robotu Volynskoho kraieznavchoho muzeiu za 2007 r. [in Ukrainian].
4. Arkhiv Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. Zvit pro robotu Volynskoho kraieznavchoho muzeiu za 2019 r. [in Ukrainian].
5. Arkhiv Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. Zvit pro robotu Volynskoho kraieznavchoho muzeiu za 2006 r. [in Ukrainian].
6. Banakh V. (2016) Muzeini innovatsii ta interaktyvnist u teorii ta praktytsi muzeinoi spravy. [Museum innovations and interactivity in the theory and practice of museums]. Historical and cultural studies. Vol 3. № 1. S. 1–5. [in Ukrainian].
7. Beketova V. Katalohizatsiia muzeinoho zibrannia: problemy ta praktyka. [Cataloging a Museum Collection: Problems and Practice]. Dnipropetrovskiy natsionalnyi istorychnyi muzei. Ofitsiyniy sait. URL: https://www.museum.dp.ua/uk/article_2015_11/ [in Ukrainian].
8. Volynskiy kraieznavchyi muzei. Ofitsiyniy sait. URL: https://volynmuseum.com/online_museum/3d_models [in Ukrainian].
9. Volodymyr-Volynskiy istorychnyi muzei. Ofitsiyniy sait Volodymyr-Volynskiy istorychnyi muzei. Ofitsiyniy sait URL:<http://volodymyrmuseum.com/news> Дата звернення: 13.03.2024. [in Ukrainian].

10. DAVO (Derzhavnyi arkhiv Volynskoi oblasti). R. 2083. Op. 1. Spr. 465. Ark. 5. Zvit pro robotu Volynskoho kraieznavchoho muzeiu za 1992 r. [in Ukrainian].
11. Yelisieieva T. (1995) Katalog tsarskykh vrat kin. XVI – poch. XVII st. [Catalog of the royal gates of the late 16th – early 17th centuries]. Volynska ikona pytannia istorii vyvchennia, doslidzhennia ta restavratsii. Tezy ta materialy II Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. Lutsk. Initial. S. 48–56. [in Ukrainian].
12. Zozulia A., Volosiuk R. (2021) Interaktyvna ekskursiia “ACTIVITY”. [Interactive tour “ACTIVITY”]. Volynskiy muzeinyi visnyk. Nauk. zbirn. Vypusk 11. S. 33–35.
13. Karpiuk L. (1995) Katalog ikon Volynskoi shkoly ikonopysu XVI – XVIII st. iz zbirky Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. [Catalog of icons of the Volyn School of Iconography of the 16th – 18th centuries from the collection of the Volyn Museum of Local Lore]. Volynska ikona pytannia istorii vyvchennia, doslidzhennia ta restavratsii. Tezy ta materialy II Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. Lutsk. Initial. 56 s. S. 35–47. [in Ukrainian].
14. Kivertsivskiy kraieznavchyi muzei. Storinka u Facebook. URL: <https://www.facebook.com/profile.php?id=100089797117004>
15. Kivertsivskiy kraieznavchyi muzei. Museum-digital. URL: <https://ua.museum-digital.org/institution/32> [in Ukrainian].
16. Lobko O. (2022) “Yak odruzhuvalys, tak odruzhuvalys”. Hostyna na vesilli v Olytsi (Shliub Frantsisheka-Sileziia Pototskoho to Marii-Malhozhaty Radzyvil). [“As they were married, so they were married”. A guest at a wedding in Olyka (Marriage of Franciszek-Silesius Potocki and Maria-Malgorzata Radziwil)]. Olyka v yevropeiskii istorii: vidtvorennia istoriko-arkhitekturnoi spadshchyny. Lutsk. PP “Volynska drukarnia”. 270 s. S. 246–252. [in Ukrainian].
17. Memorialni rechi Lesi Ukrainky ta rodyny Kosachiv zi zbirky Kolodiazhenskoho literaturno-memorialnogo muzeiu Lesi Ukrainky. [Memorabilia of Lesya Ukrainka and the Kosach family from the collection of the Kolodiazhne Lesya Ukrainka Literary and Memorial Museum]. Seriiia “Kolektsii Volynskoho kraieznavchoho muzeiu”. Naukovo-populiarne vydannia. TOV “Kovelska miska drukarnia”. 2013. Vypusk 7. 16 s. [in Ukrainian].
18. Mytets zemli Volynskoi. Katalog tvoriv zhyvopysu i hrafiky A. Lazarchuka (1870–1934 rr.) z fondiv Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. [The artist of the Volyn land. Catalog of paintings and drawings by A. Lazarchuk (1870–1934) from the collections of the Volyn Museum of Local Lore]. Avtor vstupnoi statti ta ukladach katalogu T. Levytska. Seriiia: “Kolektsii Volynskoho kraieznavchoho muzeiu”. Lutsk. Media. 2020. Vypusk. 15. 36 s. [in Ukrainian].
19. Nadolska V. (2022) Istoriiia muzeinoi spravy: teoriia, podii, personalii. [History of museum studies: theory, events, personalities]. Navch. posib. Lutsk. FOP Hadiak Zhanna Volodymyrivna, drukarnia “Volynpolihraf”. 21 s. [in Ukrainian].
20. Nadolska V. (2021) Novitni komunikatsiini praktyky u diialnosti muzeiv Volyni. [The latest communication practices in the activities of Volyn museums]. Sadyba Franka: naukovyi zbirnyk zapovidnyka Nahuievychi. Drohobych. Posvit. Kn. II. S. 450–457.
21. Nadolska V. (2017) Populiaryzatsiia diialnosti muzeiv Volyni: tradytsii ta novatsii. [Popularization of Volyn museums: traditions and innovations]. Naukovyi visnyk Natsionalnogo muzeiu istorii Ukrainy. Vypusk 2. S. 402–408. [in Ukrainian].
22. Nadolska V. (2016) Predstavlennia muzeinoi informatsii vidviduvacham: tradytsii ta innovatsii muzeiv Volyni. [Presenting museum information to visitors: traditions and innovations of museums]. Volynskiy muzeinyi visnyk: Nauk. zb. Lutsk. Vyp. 8. S. 62–66. [in Ukrainian].
23. Nadolska V. (2014) Robota z vidviduvachamy u muzeiakh Volynskoi oblasti: tradytsii ta novatsii. [Working with visitors in museums of Volyn region: traditions and innovations.8]. Volynskiy muzeinyi visnyk: Nauk. zb. Lutsk. Vyp. 6. S. 53–58.
24. Nadolska V. (2020) Robota muzeiv Volyni z internet-audytoriiieu: formy muzeinoi komunikatsii. [Work of Volyn Museums with the Internet Audience: Forms of Museum Communication]. Volynskiy muzeinyi visnyk: Nauk. zb. Lutsk. Vyp. 10. S. 115–121. [in Ukrainian].
25. Novovolynskiy miskiy istorychnyi muzei. Storinka u Facebook. URL: <https://www.facebook.com/novovolunsk.museum> [in Ukrainian].
26. Pysanky druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolit. [Easter eggs of the second half of the twentieth and early twenty-first centuries. Collection of the Volyn Museum of Local Lore]. Zbirka Volynskoho kraieznavchoho muzeiu: katalog. “Kolektsii Volynskoho kraieznavchoho muzeiu”. Lutsk. Terezy. 2014. Vyp. 11. 80 s. [in Ukrainian].
27. Podorozhuvaty Muzeiem Volynskoi ikony mozhna on-line. [You can travel around the Museum of Volyn Icon online]. URL: <https://www.volynpost.com/news/532-podorozhuvaty-muzeiem-volynskoi-ikony-mozhna-on-line> [in Ukrainian].
28. Portseliana iz zbirky Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. [Porcelain from the collection of the Volyn Museum of Local Lore.]. Seriiia “Kolektsii Volynskoho kraieznavchoho muzeiu”. Naukovo-populiarne vydannia. Lutsk. Media. 2007. Vypusk I. 16 s. [in Ukrainian].
29. Salata O. (2015) Osnovy muzeieznavstva: Navchalno-metodychnyi posibnyk. [Principles of museum studies: Study guide]. Vinnytsia. TOV “Nilan-LTD”. 146 s. [in Ukrainian].
30. Tradytsiini zhinochi sorochky Volyni ta Zakhidnogo Polissia kintsia XIX – XX stolittia. [Traditional women’s shirts of Volyn and Western Polissya in the late nineteenth and twentieth centuries.]. Zbirka Volynskoho kraieznavchoho muzeiu. Katalog. Lutsk. Volynski starozhytnosti. 2013. 87 s. [in Ukrainian].
31. U Lutsku stvoryly 3-D model kniazia Liubarta. Tabloid Volyn. [A 3-D model of Prince Lubart was created in Lutsk. Tabloid Volyn.]. URL: <https://volyn.tabloyid.com/zhittia/u-lutsku-stvorili3d-model-kniazia-liubarta> [in Ukrainian].
32. Foto. Shliub Frantsisheka-Sileziia Pototskoho to Marii-Malhozhaty Radzyvil. 1903 r. [Photo. Marriage of Franciszek-Silesius Potocki and Maria-Malgorzata Radziwil. 1903 p.]. Volynskiy kraieznavchyi muzei. Knyhy, dokumenty, foto – 19745 [in Ukrainian].